

הערות למבט אישי "מיהו לוחם" מעמוד 85

1. לשם השוואה ראו את ההגדרה מהם כוחות לוחמים (combat forces) במילון האמריקני למונחים צבאיים - JP1-02: "הכוחות ששיממם העיקרית היא השתתפות בקרב".
2. המאמר הזה נכתב בעקבות עבודת מטה שהתקיימה בחטיבת תוה"ד. אני מודה לכל השותפים, ובכלל זה למפקדי, על התובנות ועל הדיונים בעניין. כמו כן אני מודה לקוראים הרבים של טיוטות המאמר על הערותיהם החשובות והמועילות. הדעות המובאות במאמר הן שלי בלבד ואינן מחייבות את צה"ל או את חטיבת תוה"ד.
3. ראו, למשל: <http://goo.gl/NqRWJg>
4. על הוויכוח עד כמה מפעילי הכטב"מים הם לוחמים ראו אנשיל פפר, "חיילים קרביים, טכנולוגיים או לוחמי העתיד", אתר הארץ, 5 ביולי 2011, <http://goo.gl/3lmaFd>
5. ראו אתר פיקוד העורף: <http://goo.gl/it9Nhh0>
6. ראה דוגמה לאבסורד אצל עמוס הראל וגילי כהן, "צה"ל מתלבט: מיהו לוחם", הארץ, 24 באוגוסט 2012: "ראש חטיבת התכנון באכ"א, תת-אלוף גדי אגמון, בכנס עתודאים: 'אנו מבינים ששדה הקרב משנה את פניו. שדה הקרב העתידי יציג סוג אחר של לוחם - כזה שלא חייב להיות בעל כישורים פיזיים לשאת משקל על הגב או לצאת למסעות. עם זאת, אותו לוחם ישפיע רבות על המערכה בלחיצת כפתור".
7. Jennifer Hlad, "Pentagon creates new medal for cyber, drone wars", **Stars and Stripes**, Retrieved 13 February 2013, <http://goo.gl/7zt73L>
8. "Medals for Drone Warriors Canceled", **New York Times**, Retrieved 16 April 2013, <http://goo.gl/g9E2hQ>
9. אג"ם-תוה"ד, **מילון למונחי תו"ל**, 1996, עמ' 150: "לוחם (combatant) - חייל המאומן לפגוע באויב ישירות או המאומן לסייע בפגיעה בו על ידי הפעלה של אמצעי לחימה או של אמצעים אחרים תחת אש האויב, תוך סיכון חיי. בכוחות היבשה חיילים אלה נמצאים במערך התמרון ובמערך הסיוע הקרבי. בכוחות האוויר והים נחשבים כלוחמים כל אנשי הצוות או הסגל של כלי הטיס ושל כלי שיט קרבי. חייל שמיועד לפעול או פועל במרחב מבצעי המגע בזמן מלחמה. 3. חייל יחיד או חייל מתוך צוות המפעיל או מאייש אמצעי לחימה". ראו גם **מילון אבן שושן**, 2003, עמ' 828: "חייל, איש מלחמה, משתתף בקרב: 'ריבה ה' את יריבי לחם את לחמי' (תהלים לה א)".
10. Robert D. Kaplan, **Warrior Politics**, Vintage Books, New York, 2003, p. 9
11. דגלס א' מקרגור, **השתנות תחת אש**, משרד הביטחון, המכללה לפר"ם - המכון לחקר הטקטיקה והפעלת הכוח, 2002, עמ' 324
12. Maj. Gen. Robert Scales (Ret.), "Infantry and national priorities", **Armed Forces Journal**, December 2007, pp. 14-17, 45
13. עמוס הראל, **תדע כל אם עבריינה**, כינרת, זמורה ביתן, 2013, עמ' 319; ראו גם: Max Hastings, **Warriors**, Harper Perennial, London, 2006
14. בריאן פ' מקקוי, **להט הפיקוד**, אמ"ץ-תוה"ד, 2009, עמ' 45-41; קפלן טוען שאי-המגע פנים אל פנים מאפשר לאלה שאינם רואים את האויב להיות אכזריים יותר, ראו: Kaplan **Warrior Politics**, p. 9
15. ראו גם: Department of the Army, **Pamphlet 600-3**, 2010, p.1
16. ראו לדוגמה: מקקוי, **להט הפיקוד**; ארציבלד וייול, "החייל הטוב", **תצפית**, 64, אמ"ץ-תוה"ד, 2011 (מערכות, 1952); ג'ון אלס, **לוחמים - החיילים שבחוד החנית**, מערכות, 1982
17. עמוס הראל, **תדע כל אם עבריינה**, כינרת, זמורה ביתן, 2013, עמ' 7-9
18. יש לציין שצבאות המערב, ממה שמוכר לנו, אינם נדרשים להגדרה ולאבחנה מיהו לוחם. הדבר מתבטא בכך שאין

הגדרות לכך במילונים הצבאיים, בספרי התו"ל ובהכשרה. בצבאות ארה"ב ובריטניה גם תומכי הלחימה וגם חיילים שבעתיד ימלאו תפקידים שאינם קרביים עוברים אותה התיירונוט שעוברים החיילים הקרביים ובאותן הפלוגות ממש. התפיסה הבסיסית בצבאות האלה היא שכל חייל הוא בראש ובראשונה חייל ורק אחר כך איש מקצוע במקצועו הצבאי. המובהק ביותר בתפיסה הזאת הוא חיל הנחתים האמריקני שבו כל החיילים עוברים נוסף על התיירונוט גם קורס חי"ר בן 30 יום לפחות, כך שכל נחת אינו רק חייל, אלא גם לוחם חי"ר.

19. למעט להננה עצמית.

20. בהקשר הזה יש לבחון את אופן הכשרתם לפעול בשדה הקרב ולהגן על עצמם, דבר שאינו נעשה באופן מספק כיום.

21. הוראת אמ"ץ-תוה"ד, **הסדרת מונחי תו"ל בתחום כוח האדם**, מאי 2013, מסמך פנימי בצה"ל

22. ההגדרה הזאת מעדכנת את ההגדרה המופיעה במילון **למונחי צה"ל** ומתווספת להגדרת הלוחם בדיני הלחימה של המשפט הבינלאומי, כפי שהיא מופיעה בהוראת אמ"ץ-תוה"ד, **"הסדרת מונחי תו"ל לפעולה במרחב לחימה עם אוכלוסייה"**, 2012

23. החיילים האלה פועלים במסגרת מערכי הסיוע המנהלתי [תמיכת לחימה (combat service support)] במרחב מבצעי המגע להבדיל מהלוחמים הפועלים במערך המתמרון או במערך הסיוע הקרבי. במסגרת הדיון על הלוחם יש החושבים שחיילי מערך הסיוע המנהלתי ברמת הגדוד הם לוחמים, ויש בכך מידה רבה של צדק. ראו, לדוגמה, את הקביעה שחיילי החימוש בגדוד הם לוחמים (<http://goo.gl/Y1yGgx>) - דבר שנקבע בשנים האחרונות לאחר ויכוח ממושך. ראו לדוגמה: פליקס פריש, "איך מעלים את המוטיבציה בחיל החימוש?", אתר **ynet**, 12 במאי 2003, <http://goo.gl/cQZUo0>

24. המאמר הזה נכתב בעקבות עבודת מטה שהתקיימה בחטיבת תוה"ד. אני מודה לכל השותפים ובכלל זה למפקדי על התובנות ועל הדיונים בנושא הזה. כמו כן אני מודה לקוראים הרבים של טיוטות המאמר על הערותיהם החשובות והמועילות. הדעות המועלות במאמר הן שלי בלבד ואינן מחייבות את צה"ל או את חטיבת תוה"ד.